

EMOCIJOS

Emocijos – lyg užrašai ant stiklo: baimė, pyktis, džiaugsmas, gėda... Ar įmanoma gyventi be jų? Ar jausti jas blogai? Kokia jų prigimtis? Prie šaknų neprisikasime, kaip ir nesužinosime, iš kur mes, žmonės, atkeliavome. Tačiau juk gebame matyti, suvokti? Tik gyvenimo reiškinius vertiname skirtingai. Net akivaizdžiausius, į kuriuos, regis, derėtų žvelgti vienareikšmiškai... Deja, deja. Kadangi nesuprantame, kodėl esame Žemėje, taip ir gyvename.

Tačiau jei renkamės kelią, išvaduojantį iš emocijomis grindžiamo pasaulio, privalome suprasti jų fiziologiją. Emocijos neturi realaus pagrindo. Tas suvokimas neleidžia joms pasiduoti. Mūsų emocinių svarstyklių nulinė padala visuomet teisinga. Taigi jos tiksliai rodo ir apėmusios emocijos svorį. Nurimsta emocija, ir vėl nulinė padala. Tai labai svarbi dvasinė būseną.

Išmokę tvarkytis su emocijomis, pasirenkame vieną, kuri yra visa ko motina. Tai – atjauta. Dėl jos mūsų gyvenimo kelias tampa aiškus. Suvokiame savo prigimtį ir išgelbstime kenčiančias būtybes nuo kančios...

Antra scena: apie meditaciją ir kūrybą

**– Ką jums asmeniškai reiškia viena iš svarbiausių prakti-
kų – meditacija?**

– Vienas žinomas budizmo specialistas, jo tekstų žinovas yra pasakęs, kad meditacija yra kūrybinis procesas. Meditacijų gali būti įvairių, kiekvienas jas gali interpretuoti ir įvardyti pagal savo supratimą. Ne veltui sakoma: aklieji, net sutikę dramblių, jo nepamatytų. Gal vienas užčiuoptų koją, kitas – straublį ar kitą kūno dalį. Pirmasis sakytų, kad tai, su kuo susidūrė, greičiausiai yra stulpas. Antrasis užginčytų, kad tai žarna. O dramblys taip ir liktų neįžvelgtas. Tas pats pasakytina ir apie meditaciją. Aukščiausias jos lygis – išėjimas į kitą erdvę. Tai padeda užmiršti savo kūną: sėdi nejausdamas, kiek praėjo valandų, ir kai grįžti, negali pasakyti, kiek laiko buvai išėjęs. O svarbiausia – grįžti adekvačiam. Tai labai svarbu, nors kartais

tampa neįmanoma. Dėl to dauguma praktikuojančiųjų, kurie medituoja kalnuose, įgavę tam tikrų patirčių, ten ir lieka. Tampa neadekvatūs kaip šio pasaulio žmonės.

Medituojant svarbiausia dėmesingumas. Koncentracija, proto šviežumas. Iki minimumo sumažinti išorinių sąlygų įtaką, kad būtų galima kiek galima objektyviau pažinti tikrąją tiesą. Tai mūsų sąmonė gali padaryti. Kai išorinis poveikis būna labai stiprus, grėsmingas, per sąmonę patekę tam tikri mūsų išgyvenimai išstumiami į pasąmonę. Mūsų sąmonė pažeidžiama. Prisiminimai vėliau nesąmoningai grįžta kaip įvairios baimės ar panašūs dalykai. Pavyzdžiui, šioje knygoje pasakodamas savo gyvenimo istorijas esu minėjęs, kad iki šiol tebebijau mašinų, nes vaikystėje viena labai išgąsdino pralėkdama. Kitus nupurto vien išgirdus žodį tarakonas. Dėl tokio sąmonės pažeistumo nebegalime išlikti dėmesingi. Būdamas pažeistas ir dėl to negalėdamas sukaupti dėmesio, medituodamas pasitelkiu mantras, giedu. Tai per laiką sumažina traumų (jas galėtume vadinti ir karma) poveikį. Taigi meditacinė praktika, šalindama minėtuosius defektus, švarina sąmonę. Kuo ilgiau praktikuojame, tuo medituodami būname tyresnės sąmonės. Ir vis labiau patiriame tikrovę tokią, kokia ji išties yra. Tai keičia ir pasąmonę. Taip išlėto kaip daigelis auga sąmoningumas. O tai jau gera pradžia. Suvokti, kad sergi, yra kelias į išgyjimą. Tačiau kad ir kaip stengčiausi perteikti savo meditacinės patirtis, tai vis tiek būtų tas pats, kas aklasis mokyti akląjį.

– **Užsiminėte, kad meditacija yra kūrybinis procesas?**

– Mano asmeninė praktika tai patvirtina – taip, meditacija yra kūrybinis procesas. Ji labai siejasi su kūrybingumu.

Žmogaus gyvenimo prasmė yra jo kūryba. Būtina atskleisti suteiktus talentus, kad galėtum gyventi visavertį gyvenimą, kad nebūtum pinigų vergas – nedirbtum vien dėl to, kad išlaikytum save ir šeimą. Svarbu skirti laiko širdžiai artimiems pomėgiams. Nesvarbu, kas esi: sodininkas, medžio drožėjas ar agurkų augintojas, jeigu dirbdamas jautiesi asmeniškai susijęs su savo darbu, pasėji sėklą ir iš jos kažkas išauga. Ar išdrožtum kažką, ar pasakytum eilėrašį... Visi šitie dalykai tokie asmeniškai – per juos, remdamasis savąja patirtimi, atveri duris į tau vieninteliam suvokiamą nežinią, priartėji prie kažko, ką kiekvienas įvardijame skirtingai. Štai mūsų šventykloje gyvena aštuoniasdešimt dvejų metų vienuolis. Jis čia jau šešiasdešimt metų. Tėvas, plačiai žinomas dao meistras, jį, aštuoniolikmetį, atvedė pas tuometį mūsų vienuolino meistrą. Mes to senojo vienuolio paklausėme, ar jo tėtis, žinomas magas ir ypatingų praktikų žinovas, galintis valdyti gamtos jėgas, to mokė ir jį, savo sūnų? Ne, tėvas manęs nemokė, nieko apie tai neišmanau. Tačiau mano paties stebėjimai, trunkantys apie dvidešimt metų, rodo ką kita. Kartais užeinu pas senolį atsigerti kavos (nesistebėkit, šiuo metu Korėjoje gerti kavą – populiariu, net madinga). Man pataiso labai stiprios, pats negeria. Kol geriu, per vertėją – nelabai gerai moku korėjiečių kalbą – jis papasakoja tokių istorijų, kurios atskleidžia, kad jis kažką tikrai žino... Paklausinėju šalia jo kambariuke įsikūrusios vienuolės, matančios jį kiekvieną dieną, kaip senolis gyvena. Tai nieko ypatinga... Turi sodelį, darželį, ten pomidoriuką ar kokį lapelį augina. O štai kažkas neseniai atnešęs tokią lazda, bet tarsi su šaknimi. Davė vienuoliui sakydamas: įsmeik į savo darželį. Jis įsmeigė ir

po kokio mėnesio visi stebisi: žiūrėk, saulei pakilus, išsikalė toj lazdoj lapelis. Pats buvau to įvykio liudininkas, net nufotografavau. Vienuolio darželyje sužaliavo ne tik lazda. Jeigu kieno gėlės nuvyzdavo ar neaugdavo (sakydavom – dėl blogos energijos), senoliui sunešdavo ir visos sužaliuodavo. Pas jį viskas auga. Laimingi augalai klesti, žaliuoja. Rodos, paprastas dalykas. Senolis ramiai sau krapštosi su tais augaliukais – kiekvieną rytą matau. Ir kartu atlieka visas reikiamas ceremonijas. Tai ir yra kūryba, leidžianti kažkam įpūsti gyvybės.

Tai galima padaryti ir kuriant poeziją. Ji gali sužadinti viltį nupuolusiam ar atpuolusiam žmogui, kuris jau niekuo nebetiki. Perskaitęs eilėraštį, jis įgauna tikėjimo, jėgų. Užuoat likęs namie, išjuda – nueina į darbą, vėl įgauna pasitikėjimo savimi. Kažkas gavo informaciją iš kažkur ir perteikė ją tam tikra forma – šiuo atveju eilėraščio. Ir kas jį perskaitė, taip pat susiliejo su tuo kažkuo amžinu. Iš kur mums žinoti, kodėl vienas parašo geras eiles, galinčias paveikti žmones, o kitam nepavyksta? Sakom, kūryba, Pegasusas, talentas... O kas tą gebėjimą kurti, talentą suteikia? Aišku, galima kalbėti apie Dievo ranką. O kodėl vieniems duodama, o kitiems ne? Tačiau nebūtina kurti meno – jei eilės negimsta, galbūt, kaip kad apkalbėtasis vienuolis, galima gėles atgaivinti? Žmogus, tam senoliui atnešęs nuvytusią gėlę ir pamatęs, kaip ji atsigaua, pats pabūna ilgiau prie tai padariusio mokytojo. Pasiklauso jo atidžiau, pasižiūri, ką veikia, klausimų užduoda – ir transformuoja kažką tokio, ko pats neturi. Nes kūryba pritraukia. Štai kitas meistras puikus kaligrafas. Ir nors kaligrafijos mokykloje mokosi visi, tačiau vis tiek eina pas vieną meistrą ir sako, kad tai, ką jis da-

rantis, yra labai gražu. O aš nelabai ir įžvelgiu skirtumo – man visi kaligrafijos darbai panašūs. O visi sako – čia tai bent! Nes jie šio meno žinovai.

Pasidalysiu dar viena istorija apie meditacijos ir kūrybos sąsajas. Budizmo mokyme populiariausias yra vadinamasis vidurio kelias. Gyventi nei per daug asketiškai, nei per daug atmestiniai. Rasti vidurio kelią, vadinasi, per daug savęs nekankinti. Toks yra ir Budos mokymas: prisimenat, kaip jis pagaliau vos gyvas prišliaužęs prie vandens suprato, kad miške propaguotas asketizmas, visiškai be valgio, gali baigtis mirtimi nepasiekus prašviesėjimo. Buda atsigėrė vandens iš upės, vaikai jam atnešė pieno. Taigi jis rado vidurio kelią ir pasiekė nušvitimą. Grįžkime prie kaligrafijos meistro. Ateina pas jį ilgai praktikavęs senukas ir prašo: tu man tą vidurio kelią užrašyk... Ir meistras brūkšteli kaligrafiškai vidurio kelio hieroglifus. Ir matau, kad tame brūkštelėjime esama vidurio tarp asketizmo ir atmestinumo... Vadinasi, kai meistras rašo, jo meditatyvi patirtis tiesiog nugula ant popieriaus. Kartą teko stebėti žinomo dailininko Rimvydo Jankausko (kitaip – Kampo) kūrybinį procesą. Piešia, tepa dažus, tiesiog juos taško... Matai tik spalvas: raudona, geltona, mėlyna... Antgamtiška energija, kažkokia abrakadabra, išprotėt gali. O paskui suvoki visumą. Pats menininkas pavadina savo darbą „Nukryžiuota obelis“. Taip per meditatyvią menininko būseną gimsta kūrinys. Medituojant žmogui kažkas atsiveria. Paskui jis tai perteikia tame popieriaus lape, o kiti medituojantys ar dar tik ieškantys žiūrėdami į jį numalšina dvasinį alkį ar troškulį. Tai suteikia energijos. Pasikabini tokį dailininko piešinį ar minė-

tojo meistro kaligrafijos kūrinį ant sienos ir gauni mokymo impulsą būtent per kūrybą.

Kartais, atrodytų, žmogus nieko ypatingo ir nesukuria. Tačiau eina visi pas jį kaip medituotoją ir būna šalia. Kaip Lietuvoje – pas Tėvą Stanislovą. Atrodo, jis nieko nedarė. Bet kiekvienas jo žingsnis, kiekvienas darbas – ar vandenį semtų, ar eity laistyti daržovių – turėjo aiškią pradžią ir pabaigą. Tai – užbaigtumas. Tokie žmonės viską atlieka 100 procentų – ir palaimingai, su džiaugsmu. Tiesiog būdamas su jais suvoki, ką reiškia palaima, pilnatvė. Tačiau žodžiai mažai ką reiškia, o štai tikras, gyvas pavyzdys – iškalbingas. Ir tie, kurie ieško, kurie žino, apie ką kalba, sudeda rankas – ir dėkoja. Taip radosi ir Budos mokymas. Pirmiausia žmonės stebėjo, kaip jis elgiasi, nebūdamas prisirišęs prie mąstymo, idėjų. Vien tik džiaugsmas dėl to, kad esi. Ne krykštavimas, o paprasčiausias kasdieniškas šimtaprocentinis veiksmas. Be netikrumo, abejonės žengiamu žingsniu. Tai nuostabu. Kai žiūri į smuikininką, kuris susilieja su savo instrumentu, su melodija, tampa vieniu. Gali stebėti muzikantą išjungęs garsą ir vis tiek girdėsi muziką – vien stebėdamas kūrybai atsidėjusiojo kūno judesius. Gal tik tiek ir tereikia, kad kiekviena mūsų diena, kiekvienas veiksmas būtų šimtaprocentinis? Toks gyvenimas – kaip kūryba.

– Mūsų visų gyvenimas – kūryba?

Visi mes ieškom, tikėsit netikėsit, bet nuolatos tai darome. Tuo žmogus ir skiriasi nuo gyvūno. Visi nešiojamės ieškojimų sėklytę. Kai ji galiausiai ima dygti, pamatai, kad žmogus tą santykį reprezentuoja teatro, muzikos ar kitokia forma. Aišku, pasitaiko drastiškų kūrinų. Bet ieškodamas jau atskiri tą, kuris

virpina širdį, o kuris tik žaidžia tavo jausmais. Toks vadinamasis menas – ne kūryba – žadina žemesniuosius jausmus, kurie, skirtingai nei tikroji kūryba, dar labiau atitolina nuo gėrio.

– O kaip jūs puoselėjat kūrybos dvasią?

– Neseniai, būdamas Lietuvoje, dalyvavau televizijos laidoje – ji nušvietė būsimą dvasinių lyderių renginį. Kai kalbu, save nelabai teatpažįstu – žvelgdamas į priešais sėdintį žmogų patenku į tam tikrą kūrybišką, improvizacinę situaciją. Iš lūpų ima sklisti tokie tekstai, kokių kitomis aplinkybėmis galbūt niekada nebūčiau pasakęs. Aišku, ilgainiui jie nusistovi, tampa labiau savi, pažįstami. Mane kalbinęs laidos vedėjas sukūrė gerą bendravimo atmosferą. Kalbantis ji būtina. Nes toks gyvas improvizacinis pokalbis – irgi kūryba.

Sakykim, prieš Tumino spektaklį „Oneginas“ paskaitau Puškiną. Tai padeda pasirengti. O štai Rusijos metro marmuro ir biustų atmosfera manęs asmeniškai nelabai įkvepia. Tačiau pokalbiai su dvasingais ir bendringais rusais savaip įkvepia kurti. Jie gali įsibrauti į tavo erdvę ir pasiūlyti: pasikalbam. Prieis kokia nepažįstama moteriškė, prisės ir sakys: man vakar nesumokėjo. Ir man nesumokėjo... Man tai atrodo dvasinga. Amerikoje panašiais atvejais dažniausiai sakytų – durnas. Nors kartais panašiai nutinka ir ten. Štai vieną naktį Amerikoje praleidau centriniame parke Niujorke – tiesiog šiaip sau. Vaikštinėjau, fotografavau. Staiga iš krūmų išlenda ten gyvenantis benamis ir pagiria: gera kamera. Aš elgiuosi drąsiai, bet ne saugiai. Tačiau juk mano nesaugumo nematyti, o drąsa – net labai akivaizdžiai! Žmogus tęsia: mano žmona irgi tokią kamerą turi. Galvoju, kur toji žmona? Kitam krūme, ar kaip? Kiek

pabendravome – jis ir vėl šast, ir dingo tamsoj. Tai buvo vienintelis dvasingas žmogus, sutiktas Niujorke. Kiti vėliau protino: gerai, kad laimingai baigėsi. O kas gi ten galėjo būti negerai? Jeigu būčiau valkata ir braučiausi į jo teritoriją – tuomet būtų kitaip. O dabar, kai tik fotografuoju, aš jam ne konkurentas, nekeliu grėsmės. Ir apskritai, jei į tokias fotografines klajones išeinu pasiskaitęs „Oneginą“, atrandu tikrai daug. O jeigu prieš tai pasižiūriu kriminalinį filmą, eidamas gatve jau ir noriu pečiu ką nors užkabinti. Taigi pats pradedu ieškoti agresijos, kraujo. Štai kaip skirtingai mane veikia nevienodo darnumo kūriniai.

Nesu psichologas, tačiau jaučiu, kad teatro ar literatūros personažų veiksmai dažnai būna paremti būtent pažeistos sąmonės motyvais. Tai universalu. Savo gyvenimu aš ir pats veikiu kuriu Bulgakovą, o ne jį režisuoju. Čia ir mano drama. Kad ir toks prisiminimas: vaikystėje mamos parsivestą patėvį su šakute išvijau iš namų, nes nenorėjau, kad stotų į mano mirusio tėvo vietą.

– **Tai kurdamas savo traumas mėginate išsigydyti?**

– Taigi. Net jei kurdamas nerandu tokių sąsajų, specialiai paieškau... Būtina turėti psichologinį kūrybos pagrindą, nes kitaip žodis nebus tikras.

– **Nervo reikia?**

– Labai nedaug... Paimti kad ir menką detalę iš savo aplinkos. Taip gimė ir monospektaklis „Aukštinė šventykla“. Nėra nė vieno švento žmogaus – kaip ir nė vieno švento vienuolio. Jeigu visur sustatytum kameras, pačiame švenčiausiame surastum, ką kada jis padaręs ne taip. Tačiau to nervo turi būti labai nedaug.

O štai kultinis filmas „Krikštatėvis“. Jame vaidina vieni geriausių aktorių. Gerai nufilmuotas. Tačiau tai – odė nusikaltėliams, himnas jiems. Būta kalbų, kad ir finansuotas nusikaltamų grupuočių. Ten šaudoma, veržiamasi į kitų namus, žudoma. Tai daro tiesioginį poveikį žiūrovams. Sakykim, mūsų, lietuviška mafija, nusikaltėliai, reikalaujantys ne savo pinigų. Žiūrėk, eina koks vadukas – ir kostiumas toks pats kaip filme, ir skrybėlė. Aš manyčiau, kad tokie filmai ir yra kuriami siekiant sukelti destrukciją. Kartais už panašius prievartos kupinus filmus net „Oskarai“ dalijami...

– Jūs kalbate apie tam tikrą kūrinio intenciją, kūrinio energiją ir jos poveikį? Teigiate, kad kūrinys gali skatinti konstrukciją arba destrukciją, gali išvesti žmogų į šviesą arba dar labiau įmurkdyti į tamsą ir palikti suniokotą?

– Man svarbu, kad menas skleistų šviesą. Vis dėlto, kaip jau esu minėjęs, tam tikros psichologinės įtampos irgi reikia. Sakykim, religine tema pastatyti spektakliai, kuriuos kurdavo dvasingi žmonės, tapdavo tokie perdėm dvasingi, kad jau nebeįdomūs. Be draminės įtampos. O štai dramatiškasis „Kaligula“ taip paveikė patį jį įkūnijusį aktorių, kad tas išsigando. Vajetau, kas čia su manimi darosi! Net susipyko su šio spektaklio režisieriumi, nes vaidmuo sugadinęs jam gyvenimą... Galima paminėti ir naujuosius spektaklius – juose aktoriai netgi keikiasi! Menas turi būti stiprus. Ir vis dėlto: jeigu gyvensi teisingai, jeigu elgsiesi teisingai, stengsiesi po truputį pajusti saulės energiją, ryto rasą. Ir tie tamsesni dalykai jau neprilips prie tavęs.

– Kalbėjote apie sceninę kūrybą, o koks jūsų santykis su tekstu?

– Su tekstu panašiai kaip ir su spektakliais. Visą laiką rašydamas turi turėti prieš akis personažą ar konkretų žmogų – kaip prototipą. Vis dėlto rašyti nėra man labai įprasta. Dažniausiai nusiunčiu savo tekstą kam nors, kad pakoreguotų. Tas žmogus ir tampa pirmuoju skaitytoju. Kam skiriu tekstą, prie to ir taikausi. Vienam – šaržuotai, kitam atsargiai, dar kitam – rimtai. Iš esmės tekstus rašau norėdamas padėti žmonėms, pakelti jų dvasią. Kartą, gerai parašęs, iš kolegos, su kuriuo tuo metu kartu dirbom, išgirdau: čia ne tu parašei – buvai susijungęs su Aukščiausiuoju.

– Tai kuriantis žmogus yra tik Kūrėjo tarpininkas, įrankis?

– Taip. Todėl negali prisiimti nuopelnų už jokią savo veiklą. Kai kurie žmonės taip ir daro.

Pabaigos žodis. Nabi

Vitalija Maksvytė

Su Kęstučiu Marčiulynu-Bo Haeng Sunimu mane suvedė vienas keliautojas. Pasakodamas apie įspūdžius iš Pietų Korėjos, užsiminė apie pokalbius su ten gyvenančiu lietuviu, dzeno vienuoliu. Sakė: jums, leidėjams, jis gali būti įdomus. Nežinau, ar gimtų knyga, juolab kad vieną jau yra parašęs, bet jaučiu, kad tikrai verta pabandyti.

135

Sulaukiau, kol Kęstutis atskrido į Lietuvą, ir paskambinau. Atsiliepė tuo savitu, išlavintu aktorius balsu. Paabejojęs mūsų susitikimo svarba, vis dėlto pakvietė atvykti į Mokyklos gatvėje esantį centrą, susitikti. Pažiūrėsime, kas iš to išeis, pasakė.

Susitikus pasiūlė žaliosios arbatos. Susėdome aplink žemą arbatos gėrimo stalėlį ir pradėjome šnekučiuotis. Trumpas dalykinis susitikimas apie galimą knygos rašymą išsitęsė į porą valandų.

Tų susitikimų, Kęstučiui vis atvykus į Lietuvą, buvo ir daugiau. Gaila, kad tik gerokai vėliau susipratome juos įrašinėti. Iš tų įrašų gimė antroji knygos dalis, knygos sudarytojos Jurgitos pavadinta „Dialogais“.

Pirmoji knygos dalis – „Monologai“ – irgi radosi pamažu, tarsi atsitiktiniai kvėptelėjimai. Lyg vėjo gūsis iš Korėjos į leidyklą Lietuvoje užklysdavo laiškai, žinutės, kartais fotografijos ar garso įrašai. Jie ir sugulė į knygą.

Nors kokia ji gims, nežinojome iki pat pabaigos.

Tiesą sakant, taip nutinka gana retai. Kad sutartum išleisti knygą, neįvardijęs jos turinio. Žinojome tik tiek, kad joje turi tilpti ir Kęstučio biografija, ir mokymas, ir mokymasis, ir menas, ir tyła. Daug tylos. Kad būtų galima išgirsti, kas nepasakyta žodžiais.

O kartais gal ir negali būti pasakoma.

Tąkart prie arbatos stalelio išsiaiškinome, kad mus vienija bendra patirtis. Ir aš, ir Kęstutis esame panemunių vaikai, augę Panemunės, anuomet vadinamos Vytėnų, pilies bokštuose ir rūsiuose. Iš to paties kaimo – tai beveik giminės. Na ir kas, kad mus skiria pora dešimčių metų. Vis tiek galime pasikalbėti apie parduotuvę, paštą, buvusio vienuolyno pastatę įsikūrusią mokyklą, kurioje abu buvome pirmokai ir abu į pamokas bėgome kviečiami tarpukaryje vienuolių dienotvarkę reguliavusio varpo dūžių... Galbūt todėl jauku buvo bendrauti, lyg savą žmogų sutikus.

Esu supratusi, kad man augimas prie Nemuno ir pasaulio matymas nuo kalno ar iš pilies bokšto – žvilgsnis apima labai plačiai, visą upės slėnį ir kitapus žaliuojančius miškus, galima

įkvėpti pilna krūtine ir sušukti – davė labai daug. Pirmiausia – neįtikėtinai stiprų vidinės laisvės ir erdvės pojūtį. Taip pat ypatingą gebėjimą suvokti laiką – nes pilies griuvėsiuose susitikdavo vaikui vis dar reali praeitis su savo didikais, kaukolėmis ir vaiduokliais ir naivi, trapi dabartis su kasdienėmis naminėmis užduotimis: vandens ir malkų atnešti, uogas nuskinti... Tai buvo puikiausia erdvė gimti vaizduotei, fantazijos žaidimams. O buvusio saleziečių vienuolyno pastatuose dėstantys nuo Smetonos laikų užsilikę mokytojai, ant kalno stūksanti koplyčia, rami ir gili vandens tėkmė vedė Dievo link. Kaip ir močiutė, rankose leidžianti rožančių.

Visa tai išskaičiau ir Kęstučio tekstuose, jo prisiminimuose. Ir ne tik tai. Dar ir tam tikri bendri, atpažįstami kartos dalykai. Kęstutis – ne mano, bet mano mamos, mano tėvo, jo brolių, pusbrolių vienmetis. Augdama girdėjau jų pasakojimus apie tarybinę armiją, Afganistaną, darbus statybose, mokslus proftechninėse mokyklose... Juos, žinoma, lydėjo neatsiejama viso to dalis – alkoholis.

Man teko rinktis – arba bomžynas, arba vienuolynas, tarsitelėjo Kęstutis, paklaustas, kodėl vis dėlto iškeliavo į tolimosios šalies vienuolyną. Šis sakinyš nėra užfiksuotas knygoje. Jis liko tuose pokalbiuose, kurie vyko iki įjungto diktofono.

Įsiklausius į šią frazę lydėjusią pauzę, galima pajusti, kokia gili, skaudi patirtis slypi šiuose keliuose žodžiuose. Ir koks neįtikėtinai stiprus gali būti žmogus, priėmęs sprendimą eiti sveikimo keliu, klausydamas savo vidinio balso.

Į knygą nepateko ir daug kitų tyloje likusių dalykų. Pasakojimas apie nuo meditacijų, atliekamų vis ta pačia poza, skauda-

mus sąnarius. Mintys apie dirbtinį intelektą ir ateities prognozes. Prisiminimai apie susitikimus su kaimuose gyvenančiomis senolėmis ir jų verdamus cepelinus. Apie prie Korėjos vienuolynų susispačiančius automobilius, kai vienuoliai išeina į viešumą po atsiskyrimo. Kalbos apie teatrą, keliones ir ateities planus. Pasidalijimas apie mirusiųjų išlydėjimą budizmo tradicijoje...

Apie mirusiųjų išlydėjimą užsikalbėjome Vilniuje esančioje budistų šventykloje. Kęstutis pasakojo apie keturiasdešimt dienų po mirties trunkančius giedojimus, apie garso ir spalvos galią, apie senuosius vienuolius, kurie turi ypatingų gebėjimų regėti ir girdėti tai, kas ne kiekvieno ausims bei akims skirta... Visa tai prisiminiau, kai, jau rašant šį pabaigos žodį, tragiškoje avarijoje Lietuvos keliuose žuvo vilnietė Myong Hae Sunim – Loreta Kairytė, pirmoji ir kol kas vienintelė dzenbudizmo mokytoja lietuvė. Skaitant apie jos mirtį žiniasklaidoje, ausyse skambėjo Kęstučio giedama mantra.

Virpėjo ji manyje ir laidojant savo tėvą, taip pat žuvusį automobilio avarijoje.

Tokia stipri yra galia prisiminti tai, kas bent kartą patirta. Tokia yra pasidalijimo vertė.

Mirties tema smelkiasi per visus šios knygos tekstus – nuo pirmųjų vaikystės atsiminimų, kai Kęstutis netenka tėvo, iki pat šių dienų, kai kiekvienas galime apmąstyti artėjantį savo išėjimą. Kartu tai ir gyvybės tema. Nes prisiminti, ko atėjome į šį pasaulį, ir pagal tai kiekvieną akimirką su džiaugsmu gyventi – ir yra šio gyvenimo prasmė. Kad ir kur būtum, rasti savo vidurio kelią ir juo eiti. Ramiu protu, atvira širdimi ir išliekant sąžiningam su savimi bei kitais.

Koks yra Kęstučio Marčiulyno kelias? Kas jis – aktorius, vaidinantis vienuolį? Vienuolis, kartkartėmis dirbantis aktoriumi, kad išgyventų (kaip pats pasakė, kad „vienuoliai man leidžia vaidinti“)? Vienuolis, savo tiesą liudijantis per aktorystę? – klausiau savęs nuo pirmojo mūsų susitikimo, bandydama pro sutalpinti gyvą žmogų į kokį nors aiškią vietą turintį stalčių.

Atsakymo taip ir neradau. Gali būti, kad Kęstutis tiesiog netelpa į „vieno“ vaidmens šabloną. Visų pokalbių metu – kad ir kur būtume susitikę: ant prekybos centro „Gedimino 9“ laiptų, „Naručio“ viešbučio fojė, oro uoste ar budizmo centre, – jis nuolat judėjo tarp vaidmenų. Takus ir nepagaunamas, kintantis. Tai juokaudamas, tai kalbėdamas rimtai, deklamuodamas ištraukas iš vaidmenų ar giedodamas mantras...

Taigi knygos rengimo kelionė buvo nenuobodi. Netgi nuotykinga.

Kartą pokalbio susitikome bandelinėje. Mums jėjus, čia būriavosi keletas žmonių. Pasirodė, kad tarp jų esama ir Kęstučio pažįstamų. Čia mano būsima žmona Vitalija, – pristatė jiems mane nė nemirktelėjęs. Tie susižvalgė ir nieko daugiau neklusė. Vakarop gavau žinutę nuo seniai matytos pažįstamos. Ji klausė, ar tiesa, kad išteku už „to“ Marčiulyno. Va, taip, pagalvojau, gyvenime kaip teatre. Vaidmuo keičia vaidmenį; svarbiausia neprisiršti. Ir išlikti budriai, kad suprasčiau, kada mano pašnekovas rimtai kalba, o kada šposija. Tokia išėjo ir ši knyga, lyg juokas, lyg tarp kitko, bet apie tai, iš ko susideda žmogaus gyvenimas.

Matyt, šposas, vaidyba ir scena yra dalis aktoriaus Kęstučio Marčiulyno, dar žinomo kaip vienuolis Bo Haeng Sunimas,

esmės. O ramybė, gyvybingumas ir nuoširdumas yra dalis dzenbudisto Bo Haeng Sunimo, dar žinomo kaip aktorius Kęstutis Marčiulynas, esmės.

O gal atvirksčiai. Nežinau. Nors iš tiesų tai visai nesvarbu.

Kad ir daugelyje vaidmenų, kad ir kintanti, kad ir nepažini iki galo prašalaičiui, o kartais gal ir pačiam Kęstučiui, toji esmė vis dėlto yra. Ir ji yra viena, vientisa. Ir galinga.

- - -

Na, tai kaip pavadinsime knygą? – paklausiau žinute Kęstučio.

NABI, atsakė jis, man visada patiko korėjietiškas drugelio pavadinimas.

Ir tarsi kažkas suplazdeno virš galvos. Atspėjome, vadina si, vardą.

140

Jau užrašiusi pavadinimą rankraštyje, sumaniau patikrinti, ar neklystame, ar tikrai *nabi* reiškia drugelį. Ir štai, pasirodo, tiesa. Virtualūs žodynai patvirtina, kad

nabi (tariame *nah-bī*) – korėjietišškai iš tiesų *drugelis*.

Bet ir –

nabi (tariame *na-bī*) – arabiškai *pranašas*.

Pranašas. Nekuklu.

Ar autorius žino, kad suteikdami šį pavadinimą žaidžiame dvigubą žaidimą?

O gal šįkart šposija ne Kęstutis, bet pati Visata?

Kad ir kaip būtų, tegul plazda drugeliai virš mūsų galvų.

Ir te kiekvienas atpažįsta savąjį Jautį.

TURINYS

PROLOGAS

Mano gyvenimo spektaklis: nuo Kęstučio Marčiulyno iki Bo Haeng Sunimo	7
--	---

MONOLOGAI	15
Pirma scena: vaikystė	17
Skausmas	17
Vanduo	19
Juodas šermukšnis, ošia kaip jūra	21
Antra scena: paauglystė	25
Amžinas laikinumas	25
Pyktis	27
Tyla	29
Žibutės	31
Atlygis	33
Be maldos	35

Trečia scena: brandos link	37
Oro uostas	37
Praeitis	41
Labas rytas	43
Gėlė	47
Baltas lapas	51
Šeima	55
Ketvirta scena: vienuolystė	72
Veidmainystė	72
Erdvė	76
Vienis	78
Dulkė	81
Emocijos	83
Kančia	85
Laikmetis	87
Tuštuma	89
Ramybė	91
Jaučio ganymas	94

DIALOGAI

	103
Pirma scena: apie vienuolystę	105
Antra scena: apie meditaciją ir kūrybą	111
Trečia scena: apie tikrumo išsiilgusį pasaulį	121

EPILOGAS

Dalijimosi savąja patirtimi prasmė	131
------------------------------------	-----

Pabaigos žodis. Nabi	135
----------------------	-----